

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 45

С Т А Т Т І

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить **статті** окремих учасників **XXIX** наукової конференції здобувачів вищої освіти **«Історичний досвід і сучасність»**.

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., докто педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА

Шамбора Є., Мельник Ю. П.

Порівняльно-правові дослідження почали зароджуватись ще в VI ст. до нашої ери. В той час для того, щоб написати закони для Афін, грецький законодавець Солон порівняв закони різних полісів та створив власну Конституцію Солона. Іншим підтвердженням давнього коріння компаративістики є Закони Дванадцяти таблиць, що були розроблені в V ст. до нашої ери в Римі римською комісією. Для того, щоб розробити їх комісія ознайомилася зі статутами міст на Сицилії. Влучним прикладом використання в античні часи основного методу дослідження в порівняльному правознавстві є написана в IV ст. до нашої ери Аристотелем Афінська Конституція. Давньогрецький науковець розробив цю працю з допомогою законів не менше як 158 грецьких і варварських держав. Проте всебічному поширенню компаративістики в ті часи заважали людські упередження щодо іноземців, деяка обмеженість соціальних груп, сакральність та недоторканність успадкованих законів та порядків. Хоча певні практики та інститути, які проникли в римське право, безсумнівно, виникли в імперських провінціях, римська юридична наука не враховувала порівняльне право [1, с. 28].

Період в компаративістиці до XIX століття визначається такими характерними якостями:

- 1) дослідження порівняльного правознавства характеризувалися безсистемністю та малою чисельністю;
- 2) дослідження в компаративістиці проводилися без чіткої методології;
- 3) панував природно-правовий напрям в юридичній думці, логіко-спекулятивне вивчення права;
- 4) об'єкти порівняння, національно-правові системи, були не сформовані; порівняння здійснювалося між наднаціональними та

партикулярними правовими утвореннями, які одночасно застосовувалися у внутрішньому порівняльному праві [2, с. 28].

Тому з вище вказаного можна зробити висновок, що до XIX ст. порівняльного правознавства як науки не існувало. Науковці вважають, що інститут порівняльного правознавства сформувався саме в XIX столітті. Передумовою для цього стало зростаюче накопичення знань у сфері порівняльно-правових досліджень. Значущим для інституціоналізації компаративістики був вихід журналів 1829-го року в Німеччині та 1834-го року в Франції з порівняльного правознавства і створення окремих кафедр порівняльного правознавства в 1831 році в Коледжі де Франс і в 1846 році в Паризькому університеті [3, с.30].

Одними з перших в світі національних шкіл порівняльного правознавства вважаються німецькі школи. Для них притаманні:

- 1) альтернативність теологічного і природного розуміння права;
- 2) національна орієнтованість історичної школи права;
- 3) філософсько-правовий вплив;
- 4) зв'язок з такими гуманітарними науками як: лінгвістика, етнологія, історія.

У Франції в свою чергу формування порівняльного правознавства відбувалося в умовах опозиції правовому позитивізму. В Англії поява порівняльного правознавства була зумовлена практичними потребами поширення англійського загального права у англійських колоніях. Зародження компаративістики в США було пов'язане із процесом запозичення континентального європейського та англійського права у період федеративного становлення цієї країни. Порівняння національного права із зарубіжним правом і одночасно спроби запозичення окремих елементів іноземного права, супроводжувалось формуванням порівняльного правознавства в Японії. В Україні поява компаративістики була пов'язана із науковою творчістю істориків права та дослідників слов'янського права [4,с.30].

Остаточно компаративістика була сформована в другій половині ХІХ століття. Саме в той час правовий розвиток досяг апогею, а правові системи набули завершеної форми. Це спровокувало підсилення зацікавленості в іноземних законодавствах. На підґрунті інтересу до компаративістики виникали спеціальні дослідницькі наукові установи такі як: французьке «Товариство порівняльного законодавства» 1869-го року заснування, «Англійське товариство порівняльного законодавства» 1898-го року створення, берлінська «Міжнародна асоціація порівняльного правознавства і науки народного господарства» 1899-го року заснування. Крім відкриття товариств зацікавленість у порівняльному правознавстві проявляється у виданні спеціальних журналів, також регулярно скликаються конгреси. В результаті компаративістика включається до програм юридичної освіти.

Вирішальний вплив на становлення порівняльного правознавства зробила сама історична дійсність, тобто інтернаціоналізація і глобалізація економіки, розвиток міжнародних відносин, торговельних зв'язків, унаслідок чого юридична наука вийшла за межі суто національного права і національного законодавства [5, ст.29].

Незважаючи на все вище вказане засновником порівняльного правознавства як окремої галузі юриспруденції вважають французького просвітника ХVІІІ століття Шарля Луї Монтеск'є. Він обґрунтував не випадковість і природність правового різноманіття, що стало його основним внеском у створення основ для розвитку компаративістики. Монтеск'є вважав, що якщо Бог створив природу з її різноманіттям, то таким же різноманітним є й господарство народів. Цим просвітник пояснював відмінність між різними правовими системами. Шарль Луї Монтеск'є вважав, що позитивне право народу, тобто національне право – це самостійний об'єкт дослідження, а предметом при цьому виступає не відповідність цього об'єкта природному чи Божественному праву, а його особливості в порівнянні з правом іншого народу. На основі порівняльного методу дослідження позитивного права Монтеск'є зазначав, що визначення як загальнолюдських

так і особливих для певних регіонів і груп народів, а також окремих на рівні права народу характеристик правового розвитку є можливим. Таким чином, Монтеस्क'є заклав основи формування порівняльно-типологічного методологічного підходу як інструмента одержання знання про право [2,с.28].

Першою людиною у порівняльному правознавстві, яка свідомо почала закладати теоретико-методологічні основи компаративістики був німецький вчений Ансельм фон Фейєрбах. Фейєрбах висунув нову ідею, щодо порівняльної юриспруденції: він рішуче заперечував домінування філософського підходу та дисциплінарну самостійність вчення про природне право. Він стверджував, що для позитивного права природне право не є еталоном, а лише частиною філософії права.

Ансельм фон Фейєрбах – автор праці «Погляд на німецьке правознавство» 1810 року написання. У ній він виводив нову юридичну дисципліну, яку Фейєрбах назвав «порівняльна правова наука». Також Ансельм фон Фейєрбах в своїй праці оцінив потенціал компаративістики. Він стверджував, що порівняльно-правові дослідження здатні до сприяння створення так званої «загальної спільноти ідей та діянь»[6, с. 29].

Завершальною подією, що становила ключову роль у становленні порівняльного правознавства став Перший Міжнародний конгрес порівняльного права, що відбувся у Парижі в 1900 році. В історії компаративістики ця подія мала велике значення. Насамперед тому, що конгрес підняв важливі питання порівняльного правознавства, які потребували вирішення та тому, що під час конгресу були проведені дискусії на тему компаративістики та загальних уявлень про цю науку. Організатором події був француз Раймонд Салейль. Під час своєї доповіді на конгресі він наголошував на важливості чіткої термінології предмета порівняльного правознавства.

Врезультаті під час виступів учасників Міжнародного конгресу порівняльного права були сформульовані основні поняття і категорії

порівняльного правознавства, створено основні його конструкції, виділені цілі, завдання, поставлені питання про його предмет і методологію. Проведений в Парижі конгрес викликав великий резонанс в юридичному колі. Він викликав швидкий взаємообмін думками про компаративістику та підвищення зацікавленості нею по всьому світу [7, с.29].

Перша світова війна також зіграла не останню роль у порівняльному правознавстві. Після її закінчення у компаративістиці домінував юридичний позитивізм з практико-прикладною орієнтацією, поширювався функціональний підхід. Характерним для цього періоду було:

- 1) порівняльне правознавство – це не наука, а метод дослідження;
- 2) розроблення нової доктрини компаративістики, яка передбачала розширення предмета дослідження;
- 3) активне ведення досліджень загального права;
- 4) створення наукових інститутів, загальносвітових урядових і неурядових організацій;
- 5) зміна ставлення до порівняльного правознавства, до нього починають ставитися не як до інструменту, а як до здобутку юриспруденції, який не допустить правовий ізоляціонізм [2, с. 28].

Немало впливу на формування компаративістики спричинила й Друга світова війна. Після закінчення цього важкого періоду в історії людства в порівняльному правознавстві відбувся новий етап розвитку. В компаративістиці розширився предмет дослідження. Це відбулось через те, що сформувалось багато постколоніальних держав, правові системи країн змінилися, виникла криза функціонального підходу в компаративістиці. Для цього періоду були характерні такі риси:

- 1) початок досліджень постколоніального, соціалістичного, релігійного права;
- 2) розробка системології в порівняльному праві;
- 3) утворюється плюралістична ментальність у компаративістів, обґрунтовується правове різноманіття;

- 4) порівняльні дослідження проводяться також у процесуальному та публічному праві;
- 5) створюються спеціалізовані заклади, порівняльне правознавство активно впроваджується в юридичну систему освіти.

Сучасний етап у порівняльному правознавстві припадає на 90-ті роки ХХ століття до сьогодні. Він характеризується дискусією щодо справжніх завдань юридичної компаративістики в умовах розвитку й усвідомлення глобалізаційних процесів та певної кризи національних систем держав, зумовленої пострадянських правових системах. Також характерним є посилення євроінтеграції, що призвело до формування нової наднаціональної правової системи ЄС, появи низки нових національних правових систем у результаті розпаду федеративних угруповувань [2, с.28].

Історія розвитку людства свідчить про нерівномірність її соціального розвитку. Національні соціальні системи завжди мали різний рівень свого розвитку, що впливало та досі впливає на досконалість, ефективність, дієвість їхніх правових систем. Тому призначення порівняльного правознавства в тому, що воно грає вирішальну роль в оновленні юриспруденції та в виробленні нових національних та міжнародних правопорядків, які притаманні сучасному світові [7, с. 30].

-
1. Encyclopedia Britannica. Comparative law. URL: <https://www.britannica.com/science/comparative-law>
 2. Кресін О. В. Виникнення та рання історія порівняльного правознавства. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць / За ред. Ю.С. Шемшученка. Львів: ЛДУВС, 2012. С. 37 - 49.
 3. Кучук А. М., Завгородня Ю. С. Юридична компаративістика: навчальний посібник Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 112 с.
 4. Тюріна О.В. Значення історії порівняльного правознавства як напряму наукових досліджень. *Юридичний вісник*. Повітряне і космічне право. 2015. № 1. С. 41-44.
 5. Порівняльне правознавство: підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2012. 272 с.
 6. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку:

збірник наукових праць /За ред. С. В. Ківалова, Ю.С. Шемшученка.
Одеса: Фенікс, 2013. 352 с

7. Компаративістика в системі юриспруденції. *STUDIES*. URL:
<https://studies.in.ua/krestovska-nm-teorija-derzhavy-i-prava/1503-15-komparativstika-v-sistem-yurisprudencyi.html>

THE CONTRIBUTIONS OF HEALTHY UPBRINGING FOR DEMENTIA PREVENTION IN OLDER AGE

Okul Illia

Abstract. *This work deals with articles dedicated to the contributions of healthy upbringing for dementia prevention in older age. Dementia is a pressing issue for the world's aging population, especially in low- and middle-income countries. We reviewed the impact of SES at birth on the risk of dementia later in life and found that extreme poverty, parental education and SES disadvantages, household crowding, single-father family, and region of living are well-established risk factors for dementia. Looking at reports of gender differences in risks, we found that they may be due to genetic, biological factors or unequal access to education. We examined the validity of predictors such as childhood exposure to secondhand smoke, childhood trauma, and malnutrition, but concluded that studies of these factors are weakly validated. In the end, we highlighted the methodological issues of the research and made recommendations for applying the research findings.*

Keywords: *Healthy Aging, Dementia Prevention, Early Childhood Protective Factors, Early Childhood Risk Factors, SES, Healthy Upbringing*

Dementia is a major public health concern worldwide, affecting millions of people and their families (World Health Organization, 2021). Despite advances in medical research, there is currently no cure for dementia. As a result, the focus has shifted towards prevention strategies, which include identifying risk factors and promoting healthy lifestyles. One potential factor that has received increasing attention is the role of early-life experiences in maintaining brain health and reducing the risk of dementia later in life.

Williamson and Leroi (2019) discusses the economic burden that dementia has on a society, and draws attention to the modifiable factors of childhood, which